

מעקב הומניטרי דצמבר 2011

צילום: אורן זיו / Activestills

נשים פלסטיניות צועדות בהפגנת מחאה נגד הרחבת התנחלות בכפר נבי סאלח שבגדה המערבית, ה-2 בדצמבר 2011

סקירה כללית

בשנת 2011 המשיך אי-כיבודם של החוק ההומניטרי הבינלאומי וחוק זכויות האדם הבינלאומי לפגוע במצב ההומניטרי, ותרם גם למשבר בכבוד האדם.

בגדה המערבית הוצעה בשנת 2011 פעילות ההתנחלות הישראלית, עם עלייה של כמעט 20 אחוזים ביהתחלות בנייה חדשות של יחידות דיור (לא כולל ירושלים המזרחית) לעומת שנת 2010. בצד פעילות זו היתה גם שורה של יוזמות ממשלתיות וחקיקתיות שנועדו להעניק "הכשר חוקי" למאחזי התנחלות בלתי מורשים, שרבים מהם הוקמו על אדמה פרטית פלסטינית. לא זו בלבד שמדיניות ההתנחלות הישראלית היא בלתי חוקית מתוקף המשפט הבינלאומי, אלא שהיא גם הגורם לחלק ניכר מפגיעותם ההומניטרית של פלסטינים.

תוכן העניינים

- הריסות ועקירה בכפייה בגדה המערבית ב-2011..... 3
- סיכום של שנת 2011: זיקה בין יותר משני שלישים מן הנפגעים הפלסטינים בגדה המערבית לבין פעילויות התנחלות ישראליות..... 4
- דאגה לעתידם של פלסטינים מירושלים המזרחית החיים באזורים שבין הגדר לקו הירוק..... 5
- עזה: שליש מהתרופות החיוניות אזלו מן המלאי ב-2011..... 6
- מסיק הזיתים: נמשכות הגבלות גישה ואלימות מתנחלים..... 7
- מי שופכין מהווים גורם סיכון בעזה..... 8

Scan it!
with QR reader App

הסגור שבין הגדר לקו הירוק - "אזור התפרי". העונה נדחו כ-42 אחוזים מכל הבקשות להיתרי כניסה לשטח זה. חששות מיוחדים מעורר המקרה של כ-30 חקלאים מאזור בית לחם, בעליהם של אדמה חקלאית בשטחים שבין הגדר לקו הירוק, בתחומי הגבול המוניציפאלי של ירושלים, שבקשותיהם להיתרי כניסה נדחו בנימוק שהאפוסטרופוס לנכסי נפקדים הישראלי לקח לידי את השליטה על אדמתם.

בידודה של ירושלים המזרחית מיתר הגדה המערבית, בשל הגדר, מעורר חששות נוספים. החודש הצהיר ראש עיריית ירושלים על כוונתו לקדם את העברת השליטה על השכונות הנמצאות מעברתה היפלטטיני של הגדר, מידי עיריית ירושלים לידי הרשות הפלסטינית. אם תיושם, עשויה העברה שכזו לגרום לביטול מעמד התושב של כ-55,000 פלסטינים הגרים בשטחים הללו, הסובלים כבר עכשיו מהיעדר שירותים נאותים ומספיקים.

ברצועת עזה ממשיכה ישראל לאכוף מצור ביבשה, בים ובאוויר, המהווה ענישה קולקטיבית של האוכלוסייה הפלסטינית. מצב זה מוחרף עוד יותר בשל הגבלות תקציב ופילוגים פוליטיים פלסטיניים מבית, המסכנים את בריאותם של מטופלים, לרבות חולים כרוניים; לדברי משרד הבריאות בעזה, הסיבות הללו גרמו לכך שעד סוף 2011 אזלו כליל מהמלאי בעזה שליש מהתרופות החיוניות, וכמעט חמישית מהציוד הרפואי החד-פעמי.

משבר האחריותיות בגין מעשים בלתי חוקיים נמשך כל השנה. בדצמבר 2011 מלאו שלוש שנים לתחילתה של מתקפת "עופרת יצוקה" הישראלית. אף שישראל פתחה בעשרות חקירות פליליות של תקריות שהתרחשו במהלך המתקפה, הוגשו כתבי אישום נגד ארבעה חיילים בלבד, ולא הוקם כל מנגנון לחקירתם של קובעי המדיניות. חמאס לא קיים חקירות אמינות שיבדקו מעשים בלתי חוקיים שביצעו פלסטינים במהלך המתקפה. בגדה המערבית, אי-אכיפת החוק מצד ישראל בכל הנוגע לאלימות מתנחלים והשתלטות על אדמה פלסטינית המשיכה להנציח מצב של אי-ענישה, המעודד אלימות נוספת ופוגע בביטחונם הפיסי ובמחייבתם של פלסטינים.

השנה נעקרו בכפייה כמעט 1,100 פלסטינים, יותר ממחציתם ילדים, כתוצאה מהריסתם של יותר מ-620 מבני מגורים בידי כוחות ישראלים, בעיקר בשטח C - עלייה של יותר מ-80 אחוזים לעומת השנה הקודמת. יותר מ-4,200 בני אדם נוספים הושפעו לרעה על ידי הריסתם של מבנים המשמשים למחיה. הריסות אלה מתרחשות בהקשר של משטר תכנון לא מספיק ומפלה, המגביל את הפיתוח הפלסטיני ובה-בעת מעניק יחס העדפה להתנחלויות. יותר מ-60 אחוזים מההריסות שבוצעו השנה התרחשו בשטחים שהוקצו להתנחלויות.

פעילות התנחלות הינה גם סיבה מרכזית לנפגעים בקרב אזרחים בגדה המערבית. יותר משני שלישים ממקרי המוות והפגיעה של פלסטינים השנה התרחשו בהקשר של מתקפות מתנחלים, או במהלך עימותים עם כוחות ישראלים בהפגנות שמחו על השתלטות של התנחלויות על אדמות, או על הגבלות גישה המגנות על התנחלויות ומאפשרות את הרחבתן. ארגוני זכויות אדם מדווחים כי במקרים מסוימים משתמשים כוחות ישראליים בכוח מופרז, או שלא לצורך. בדצמבר נהרג פעיל פלסטיני כשחייל ישראלי ירה בו מיכל גז מדמיע בעת שהפיגין נגד השתלטות של מתנחלים על אדמה בכפרו.

כמו בשנים קודמות, גם השנה נמנו הגישה המוגבלת לאדמה בקרבת התנחלויות, בצד אלימות מתנחלים, עם הגורמים המרכזיים שפגעו במסיק הזיתים, שהסתיים בדצמבר. למרות נוכחותם המוגברת של כוחות ביטחון ישראליים בשטח, רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים (OCHA) 38 תקרית שהביאו לפגיעת פלסטינים או לנזק לעצי זית. בסך הכול, מה-15 בספטמבר עד ה-15 בדצמבר, במשך מסיק הזיתים, היה מספר התקריות השנה נמוך בכ-24 אחוזים לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

כחוות הדעת המייעצת שלו משנת 2004 מצא בית הדין הבינלאומי לצדק כי על ישראל לפרק את קטעי הגדר הבנויים בתוך הגדה המערבית, ולבטל את משטר ההיתרים והשערים הנלווה אליה. ברם, כשנים קודמות, גם השנה המשיכו הרשויות הישראליות לשבש את הגישה למטעי זיתים בשטח

בירושלים המזרחית ניכרה ירידה משמעותית במספר הבתים שנהרסו (42) לעומת שנים קודמות.

לדברי הרשויות הישראליות, ההריסות בשנת 2011 בוצעו נגד מבנים שנבנו בלא היתרי הבנייה הישראלים הנדרשים. למעשה, לתושבים פלסטיניים כמעט בלתי אפשרי להשיג היתרים כאלה.³ משטר התכנון והאיזור שישראל כופה בשטח C ובירושלים המזרחית מגביל את הצמיחה והפיתוח הפלסטיניים, ובה-בעת מעניק יחס מועדף להתנחלויות. יחס זה כולל אישור תוכניות-אב ומתן תשתיות חיוניות, שיתוף בתהליך התכנון והקצאת משאבי אדמה ומים. יותר מ-60 אחוזים מהמבנים בבעלות פלסטינית שנהרסו ב-2011 היו ממוקמים בשטחים שהוקצו להתנחלויות.

לעקירה בכפייה של משפחות פלסטיניות ולהרס בתים ורכוש אזרחי אחר בידי כוחות ישראליים נודעת השפעה הומניטרית חמורה. הריסות כאלה גוזלות מבני אדם את בתיהם, שלעיתים קרובות מהווים עבורם את המקור העיקרי לביטחון פיסי וכלכלי, מורידות את רמת החיים שלהם ופוגעות בגישה שלהם לשירותים בסיסיים. בשטח C, שבו הדיור הקיים במרבית היישובים כבר תפוס או מאוכלס בצפיפות יתר, עוזבים תושבים מסוימים את יישוביהם וקהילותיהם בשל אי-היכולת להשיג היתר לבנייה חוקית, בצד תנאי חיים קשים אחרים שיוצרים המדיניות והנהגים הישראליים בשטח C (כגון הגבלות תנועה וגישה, פעילות התנחלות וכיו). עובדה זו מעוררת חששות קשים בדבר יכולתה של הנוכחות הפלסטינית בשטח C להתקיים לאורך זמן, ושינויים בהרכב הדמוגרפי והאתני של הגדה המערבית, העלולים להשפיע על המצב ההומניטרי.

ככוח הכובש בגדה המערבית, ישראל מחויבת להגן על אזרחים פלסטיניים ולנהל את השטח לתועלתם. החוק אוסר על עקירה בכפייה או העברה של אזרחים, כמו גם על הרס רכוש אזרחי, אלא אם פעולות צבאיות מחייבות זאת. יש לשים קץ באופן מיידי להריסת בתים ומבנים אזרחיים אחרים, ולהעניק לפלסטיניים גישה לתכנון ואיזור הוגנים ועילים ליישוביהם.

פיתרון מדיני של סכסוך זה הנו אמנם הכרחי, אבל הוא אינו תנאי מוקדם ליישום של המשפט הבינלאומי. על כל הצדדים בסכסוך לקיים את מחויבותיהם מתוקף המשפט הבינלאומי, להגן על זכויות האוכלוסייה האזרחית ולכבדן. על ישראל, ככוח הכובש, מוטלת האחריות לנהל את הכיבוש שלה באופן שייטיב עם האוכלוסייה הפלסטינית, ולהבטיח שאוכלוסייה זו תזכה למענה על צרכיה הבסיסיים, ותוכל ליישם את זכויות האדם שלה. כל המדינות חולקות את האחריות להבטיח את כיבוד המשפט הבינלאומי בשפ"כ.

הריסות ועקירה בכפייה בגדה המערבית ב-2011

השנה היה מספר הפלסטינים שנעקרו בכפייה כמעט כפול

בשנת 2011 נעקרו בכפייה בגדה המערבית, כתוצאה מהריסות בתים בידי כוחות ישראליים, כמעט 1,100 פלסטינים, יותר ממחציתם ילדים. נתון זה גדול ביותר מ-80 אחוזים ממספר בני האדם שנעקרו בכפייה בשנת 2010.

בסך הכול, בשנת 2011 הרסו כוחות ישראליים יותר מ-620 מבנים בבעלות פלסטינית, עלייה של 42 אחוזים לעומת 2010 (439 מבנים).¹ הריסות אלה כללו 222 בתים, 170 מחסות לבעלי חיים, 46 בורות לאגירת מי גשמים או בריכות, שתי כיתות לימוד ושני מסגדים (ש אחד מהם נהרס פעמיים). כ-4,200 בני אדם נוספים הושפעו לרעה מהריסת מבנה הקשור במחייתם. יותר מ-15 אחוזים מכל המבנים נהרסו בדצמבר 2011, שבו נהרסו 98 מבנים, סך הריסות חודשי שהוא השני הגבוה ביותר בשנת 2011; ההריסות הגיעו לשיאן ביוני 2011, שבו נהרסו 132 מבנים.

רוב ההריסות בשנת 2011 בוצעו בשטח C ופגעו בקהילות חקלאים ורועים פגיעות וחלשות, המתגוררות במבנים בסיסיים מאוד ונאלצות להתמודד עם גישה מוגבלת ביותר לתשתיות ולשירותים, כמו מים, חשמל ותברואה. בנוסף, רבות מהקהילות שנפגעו איבדו אדמות להתנחלויות, וסובלות ממתקפות מתנחלים חוזרות ונשנות.²

סיכום של שנת 2011: זיקה בין יותר משני שלישים מן הנפגעים הפלסטינים בגדה המערבית לבין פעילויות התנחלות ישראליות

במהלך חודש דצמבר נהרג בגדה המערבית פלסטיני אחד ונפצעו 177 פלסטינים נוספים, 27 מהם ילדים, בתקריות הקשורות בסכסוך הישראלי-פלסטיני. מבחינת ההקשר, התפרוסת של מקרי הפגיעה הללו תואמת דפוס שכיח שנצפה כל משך שנת 2011.

בשני שלישים בקירוב ממקרי הפגיעה בפלסטינים (הרוגים ופצועים) בתקריות הקשורות ישירות בסכסוך, נמצאה זיקה ישירה או עקיפה לאלימות מתנחלים או לפיתוח התנחלויות. מחצית ממספר ההרוגים (שלושה מתוך שישה) וכ-21 אחוזים מן הפצועים היו ילדים. תקריות אלה כללו מתקפות מתנחלים, וכן עימותים עם כוחות ישראליים במהלך הפגנות מחאה נגד השתלטות של התנחלויות על אדמה ומשאבי מים, או הגבלות גישה שנועדו להגן על התנחלויות או לאפשר את הרחבתן.

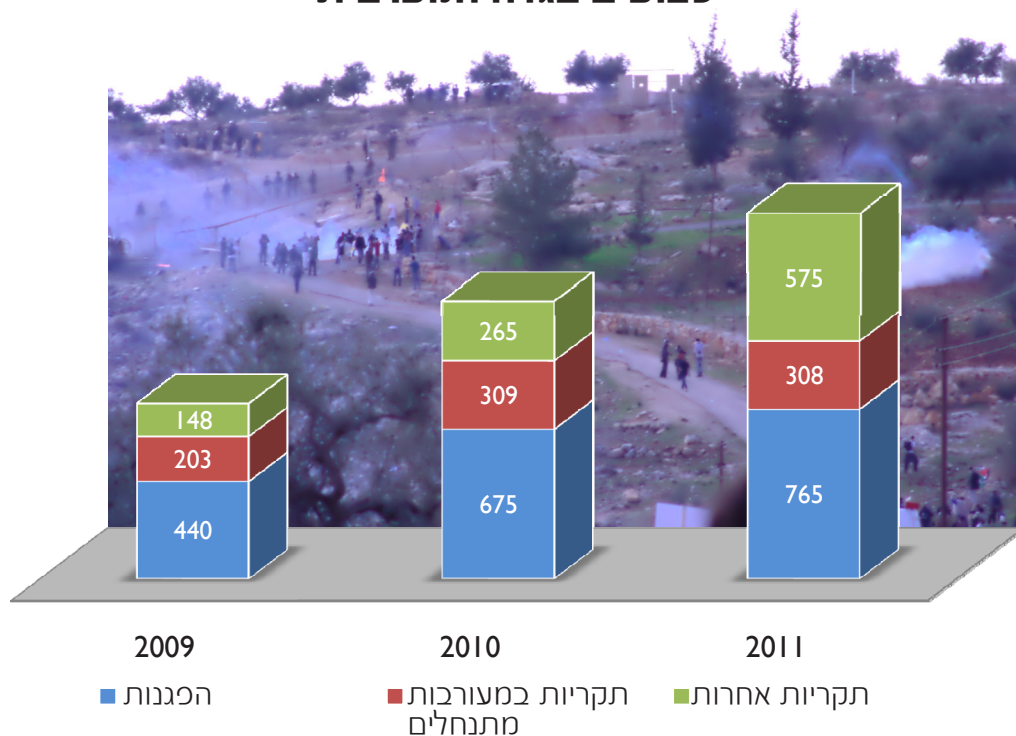
במהלך השנה רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים בסך הכול 411 תקריות במעורבות

מתנחלים שהביאו לנפגעים פלסטיניים או לנזק לרכושם - עלייה של 32 אחוזים לעומת שנת 2010. תקריות אלה גרמו להריגתם של שלושה פלסטינים ולפגיעתם של 183 פלסטינים נוספים - 11 אחוזים מכלל הנפגעים ישירות מן הסכסוך. בנוסף על כך, פלסטיני אחד נהרג ו-125 פלסטינים נוספים נפצעו בידי חיילים ישראליים במהלך עימותים בין מתנחלים לפלסטינים. שמונה מתנחלים נהרגו ו-37 אחרים נפצעו בידי פלסטינים.

רבות מן המתקפות בוצעו על ידי מתנחלים המתגוררים בכ-100 מאחזי התנחלות, יישובי לוויין קטנים שנבנו בלי הרשאה רשמית, רבים מהם על אדמה בבעלות פרטית פלסטינית. כמה מהמתקפות הללו נועדו להרתיע את הרשויות הישראליות מפירוק המאחזים הללו (האסטרטגיה המכונה "תג המחיר").

בנוסף על כך נהרגו שני פלסטינים נוספים, ועוד 743 נפצעו, בעימותים עם כוחות ישראליים במהלך הפגנות, שכמעט כולן היו קשורות להתנחלויות. הפגנות מסוימות נערכו במחאה על הגבלות גישה שמטילות הרשויות הישראליות בכדי להגן על התנחלויות ולהבטיח מרחב לפיתוחן. הפגנות אלה כוללות הפגנות נגד הגדר המתקיימות באופן קבוע

פצועים בגדה המערבית

על השימוש הקטלני במיכלי גז מדמיע

ב-10 בדצמבר נהרג פעיל פלסטיני בן 28, כשנפגע בכניו ממיכל גז מדמיע שחייל ישראלי ירה מטווח קצר. התקרית התרחשה בכפר א-נבי סאלח (נפת רמאללה) במהלך עימות שפרץ בעת ההפגנה השבועית המתקיימת בכפר. ירי במהירות גבוהה של מיכלי גז מדמיע על מפגינים בידי חיילים ישראליים הינו נושא המעורר דאגה זה מכבר. אף שכללי הפתיחה באש של הצבא הישראלי אוסרים על ירי של מיכלים כאלה ישירות אל גופם של בני אדם, הרי שמאז תחילת 2009 נהרג מפגין נוסף, ועוד 376 מפגינים אחרים נפצעו בניסיונות אלה.

פלסטינית. אי-יכולתה של ממשלת ישראל לכבד את המשפט הבינלאומי, כמו גם היעדר אכיפת החוק בכל האמור באלימות מתנחלים והשתלטותם על אדמה פלסטינית, ממשיכים להנציח מצב של אי-ענישה בגדה המערבית הכבושה, מעודדים אלימות נוספת ופוגעים בביטחונם הפיסי ובמחייבתם של פלסטינים.

דאגה לעתידם של פלסטינים מירושלים המזרחית החיים באזורים שבין הגדר לקו הירוק

בדצמבר הכריז ראש עיריית ירושלים, ניר ברקת, על כוונתו לקדם את העברת השליטה בשכונות מזרח ירושלמיות הנמצאות בעברה הפלסטיני של הגדר, מידי עיריית ירושלים לידי הרשות הפלסטינית. עם זאת, מעריכים כי הסבירות ליישומה של העברה כזו בעתיד הקרוב הינה נמוכה, בשל המעמד המיוחד של גבולות ירושלים (לרבות השטחים הכבושים שסופחו על ידי ישראל) בחקיקה הישראלית, מעמד ששינויו מצריך רוב גדול בכנסת.

על פי ההערכות, בשטחי ירושלים שבין הגדר לקו הירוק מתגוררת אוכלוסייה המונה כ-55,000 פלסטינים, החיים בעיקר בשטחי כפר עקב, מחנה הפליטים שעפט וענתא. הפלסטינים הללו

ככפרים בלעין ונעלין, ליד גוש ההתנחלויות מודיעין עילית (נפת רמאללה), המחאה נגד הסגר המוטל על הכניסה הראשית לכפר כפר קדום שליד התנחלות קדומים (נפת קלקיליה), והגבלת הגישה לאדמות חקלאיות השייכות לכפר בית אמר, ליד התנחלות כרמי צור (נפת חברון).

הפגנות אחרות מחו על פעילויות מתנחלים שהתקיימו בהסכמתן של הרשויות הישראליות, ולעיתים קרובות בתמיכתן הפעילה, ובמיוחד הרחבת התנחלויות אל שטחים השייכים ליישובים פלסטיניים ומעובדים על ידם. הגדולה והסדירה ביותר מבין הפגנות אלה מתקיימת בכפר א-נבי סאלח שליד התנחלות חלמיש (נפת רמאללה). הפגנות מחאה דומות, אף כי פחות סדירות וקבועות, התקיימו גם בכפרים סביב העיר שכם, שנפגעו ממתקפות שיטתיות והפחדה של מתנחלים.

עימותים כרוכים לעיתים קרובות בשימוש בגז מדמיע, ברימוני הלם ובתרסיס פלפל, כמו גם במתקפות פיסיית על ידי כוחות ישראליים, לצד יידי אכנים על ידי מפגינים. כן נעשה שימוש בקליעי מתכת מצופים בגומי ובתחמושת חיה, אף כי בתדירות פחותה. מספר ארגוני זכויות אדם פלסטינים וישראלים טענו כי בלפחות כמה מההפגנות הללו השתמשו כוחות ישראליים בכוח מופרז, או שלא לצורך.⁴

יחד עם זאת, למרות היד הקשה בעימותים עם מפגינים, באפריל 2011 חלה התפתחות חיובית, כשהצבא הישראלי החל ליזום אוטומטית חקירות פליליות של תקריות שהביאו למותם של אזרחים פלסטינים בידי חיילים ישראליים בגדה המערבית, למעט תקריות המוגדרות על ידי הצבא הישראלי כ"פעילות קרבית".⁵

ההתנחלויות הן בלתי חוקיות מתוקף המשפט הבינלאומי, ואף על פי כן הואץ שיעור הרחבתן בשנת 2011. בשנה זו היו 1850 "התחלות בנייה" חדשות של יחידות דיור (למעט ירושלים המזרחית), עלייה של כמעט 20 אחוזים לעומת שנת 2010.⁶ בנוסף על כך, יוזמות שונות של ממשלת ישראל משנת 2011 נועדו להעניק "הכשר חוקי" למאחזי התנחלות בלתי מורשים שנבנו על אדמה פרטית

אספקה חיונית למכונות דיאליזה

בעקבות פנייה של ארגון הבריאות העולמי ומספר ארגונים לזכויות אדם, שנועדו למנוע את סגירתה של יחידת הכליה המלאכותית בבית החולים שיפא שבציר עזה בשל מחסור במסננים, סיפק משרד הבריאות ברמאללה לעזה 2000 מסננים למכונות דיאליזה, כמות שתספיק לשבועיים, ולשם כך נעזר בסיוע לוגיסטי של הצלב האדום הבינלאומי. כמו כן קיבל משרד הבריאות בעזה תרומה, שהגיעה דרך מצרים, של פריטים רפואיים חד-פעמיים מוועד הסיוע האסלאמי - תרומה זו כללה 6000 מסנני דיאליזה, בעלות של 70,000 ש"ח.

בסוף השנה אזלו כליל מהמלאי בעזה 140 מתוך 480 תרופות חיוניות (31 אחוזים) ו-123 מתוך 700 פריטי ציוד רפואי חד-פעמי (17.5 אחוזים).

הגורמים למחסור היו שילוב של בעיות תקציב שעימן מתמודד משרד הבריאות ברמאללה, היעדר תיאום בין הרשויות בגדה המערבית ובעזה כתוצאה מסוגיות פוליטיות פנימיות, חילופי עובדים בסגל מחסן התרופות המרכזי בעזה, וכן פיגור בכירוקרטיה ובתובלה בשרשרת הרכש והאספקה. על משרד הבריאות בעזה מוטלת האחריות לדווח על חסרים ולבקש חידושי מלאי, לרוב מדי שמונה שבועות. הרכש ואספקת תרופות חיוניות מרוכזים בידי משרד הבריאות ברמאללה, המחלק אותן למתקני אחסון של משרד הבריאות הן בגדה המערבית והן בעזה. משרד הבריאות בעזה מדווח כי משלוח התרופות הגדול האחרון שנשלח על ידי הרשויות ברמאללה התקבל בעזה ב-20 ביוני 2011 - 10 מטענים ובהם 80 תרופות, שנשלחו כדי לחדש מלאי שאזל כליל.

בדצמבר פנה משרד הבריאות ישירות לארגון הבריאות העולמי, לוועד הבינלאומי של הצלב האדום ולארגונים בינלאומיים אחרים, כדי שיתערבו ויפתרו את בעיית המחסור. האספקה הדרושה לסילוק משקעי סידן ולחיטוי של מכונות המודיאליות, הדרושות להמשך הטיפול ב-450 מטופלים חולי כליות כרוניים, הגיעה לרמה קריטית, שבה יספיק המלאי רק עד ה-7 בינואר 2012. תרופות אחרות שאזלו כמעט לחלוטין מן המלאי כוללות תרופות לטיפול בזיהומים

מתמודדים ממילא עם היעדר שירותים מספיקים, אף שהם משלמים ארנונה, מיסי רכוש ומיסים ישראלים אחרים. בכפר עקב יש אמנם מרפאה ובית ספר בניהול עיריית ירושלים, אבל התכנון העירוני, תשתיות הכבישים ושירותים אחרים עדיין אינם מספיקים. ענתא, ומחנה הפליטים שעפט במיוחד, סובלים מהיעדר חמור של פיתוח תשתיות - כבישים סלולים מועטים ומשובשים, איסוף אשפה מועט או כלתי קיים, והיעדר מוחלט של תאורה ברחובות או גינון. באזורים הללו אין בתי ספר עירוניים או גנות ציבוריות.

כשתושבים אלה נזקקים לגישה לשירותים ולמקורות מחיה בחלקים אחרים של העיר, הנמצאים בעברה היישראלית של הגדר, עליהם לעבור במחסום, דבר הכרוך לעיתים קרובות בעיכובים ובתורים ממושכים. בדצמבר השלימו הרשויות הישראליות קטע של הגדר, ליד מחנה הפליטים שעפט, ושדרגו את המחסום החולש על תנועת פלסטינים בין המחנה לבין יתר ירושלים המזרחית.

אף שהעברת השטחים הללו לידי הרשות הפלסטינית עשויה להביא לשיפור באיכות השירותים הניתנים לתושביהם, אמצעי כזה עלול להוביל גם להידרדרות הגישה ליתר ירושלים המזרחית, ואפילו לביטול נרחב של תעודות הזהות הירושלמיות של התושבים. צעד אחרון זה יביא גם לביטול זכאותם לשירותי בריאות ולתשלומי הביטוח הלאומי שמספקות הרשויות הישראליות. מתוקף החקיקה הישראלית, בכדי לשמור על מעמד התושב שלהם נדרשים פלסטינים תושבי ירושלים המזרחית להוכיח כי "מרכז חייהם" נמצא בתחומי הגבולות מוניציפאליים של העיר, כמות שהוגדרו על ידי ישראל. מאז 1967 שללו הרשויות הישראליות את מעמד התושב הירושלמי של 14,000 פלסטינים בקירוב.

עזה: שליש מהתרופות החיוניות אזלו מן המלאי ב-2011

לדברי משרד הבריאות בעזה, בכל חודש נתון בשנת 2011 אזלו כליל מן המלאי 32 אחוזים בממוצע מהתרופות החיוניות ו-22 אחוזים בממוצע מהפריטים הרפואיים החד-פעמיים החיוניים, עובדה המצביעה על משבר באספקת אספקה רפואית.

(20 אחוזים), תרופות כימותרפיות (13.5 אחוזים), תרופות אורולוגיות ותרופות לדיאלית כליות (10 אחוזים), תכשירים אופתלמולוגיים (5.5 אחוזים), תרופות פסיכותרפיוטיות (7 אחוזים) ותרופות למחלות לב וכלי דם (4 אחוזים).

בחודש דצמבר סיפק הצלב האדום הבינלאומי למשרד הבריאות בעזה 86 פריטים לטיפול חירום/כירורגי; 15 מהפריטים הללו אזלו כליל מן המלאי. ברם, על פי הדיווחים, 123 פריטים חד-פעמיים עדיין חסרים כליל במלאי.

מסיק הזיתים: נמשכות הגבלות גישה ואלימות מתנחלים

עונת מסיק הזיתים 2011 הסתיימה בחודש דצמבר. תעשיית שמן הזית מספקת כרבע מן התוצר החקלאי הגולמי בשפ"כ ומספקת פרנסה לכ-100,000 משפחות. אומדנים ראשוניים של משרד החקלאות הפלסטיני מצביעים על כך שהיבול השנה יהיה בינוני, כ-12,500 טונות, או כ-70 אחוזים מהתפוקה השנתית הממוצעת.

התנחלויות ואלימות מתנחלים

הגישה המוגבלת של חקלאים פלסטיניים למטעי הזיתים שלהם מגבילה את התפוקה בגדה המערבית. עם השטחים הסובלים מהפגיעה הקשה ביותר נמנים מטעי זיתים הנמצאים בקרבת התנחלויות ומאחזי התנחלות ובסביבתם, מקומות שבהם החקלאים סובלים מחסימת גישה ומאלימות מתנחלים. בעקבות פסיקה של בית המשפט הגבוה לצדק הישראלי משנת 2006, המהווה אבן דרך, קבע הצבא הישראלי תקופות מוגבלות שבהן, מורשים חקלאים להגיע למטעי הזיתים שלהם שבקרבת כ-55 התנחלויות, לאחר "תיאום מוקדם" ובהגנת כוחות ישראליים.

השנה יושם נוהל זה שוב ברחבי הגדה המערבית, בתוספת אמצעים מיוחדים שנקט צה"ל, לרבות פרישתם של כוחות נוספים, שהצליחו להפחית את האלימות בשטחים שטופלו כך. ברם, באזורים אחרים נמשכה הפגיעה מאלימות מתנחלים.

יחד עם זאת, ביתר השנה השטחים הללו נמצאים הלכה למעשה מחוץ לתחום לפלסטינים, עובדה

הפוגעת בתחזוקה ובכריון של המטעים. בנוסף על כך, למרות הנוכחות המוגברת של כוחות הביטחון, בין ה-15 בספטמבר ל-15 בדצמבר רשם המשרד לתיאום עניינים הומניטריים 38 תקריות שהביאו לפגיעתם של פלסטינים או לנזק לעצי זית, לעומת 47 תקריות באותה התקופה בשנת 2010. מתקפות אלה הביאו ל-15 מקרי פגיעה, ולנזק או להשמדה של קרוב ל-1,500 עצים. עשרות תקריות אחרות כללו הפחדה, מניעת גישה וביזה של יכול זיתים. כפרים פלסטיניים בסביבת התנחלויות קדומים (נפת קלקיליה), יצהר, עלי ואיתמר (נפת שכם), אריאל (נפת סלפית) ומאחז ההתנחלות עדי עד (נפת רמאללה) היו בין אלה שנפגעו קשה ביותר מאלימות מתנחלים בעונת המסיק הנוכחית.

שטחים המבודדים על ידי הגדר

בעיה נוספת שעימה מתמודדים חקלאים פלסטינים הינה הגישה לאדמותיהם שבין הגדר לקו הירוק (האזור המכונה גם "אזור התפרי"), המתועלת דרך שערים ייעודיים ותלויה בהשגת היתר מיוחד מן הרשויות הישראליות, או נעשית באמצעות מערכת "תיאום מוקדם". אף שמדי שנה מאושר ערב עונת המסיק מספר גדל והולך של היתרים, בקשות רבות עדיין נדחות, בעיקר "משיקולים ביטחוניים" או בנימוק של היעדר הוכחות מספיקות ל"קשר לאדמה".

במשך העונה הנוכחית נדחו 42 אחוזים בקירוב מן הבקשות, בעיקר "משיקולים ביטחוניים" או היעדר "קשר לאדמה", הנדרש על ידי הרשויות הישראליות.⁷ נתון זה גבוה מעט משיעור הסיורים בעונה הקודמת, שעמד על כ-39 אחוזים. נתונים אלה אינם כוללים את מי שחדלו להגיש בקשות להיתרים, לאחר שנואשו בעקבות סירובים חוזרים ונשנים, או אחרים המסרבים להגיש בקשות מתוך עיקרון. כך למשל, אף שבכרון קיבלו השנה 143 חקלאים היתרי מעבר בשער חירבת א-דיר לעונת המסיק, נתון זה עומד בניגוד ל-370 ההיתרים שניתנו ב-2009, ול-1,500 החקלאים שעברו בשער זה בעונת המסיק של שנת 2008, לפני שהשטח הוכרז כ"אזור תפרי" ומשטר ההיתרים הוחל עליו. כן מעוררת דאגה דחיית בקשותיהם של כל 33 החקלאים מבית לחם, שהגישו בקשות להיתר כניסה לאדמותיהם באזור ואדי שם,

שבשנים קודמות יכלו להגיע אליהן באמצעות תיאום מוקדם.

גם המעבר של אותם חקלאים שקיבלו גישה ל"אזור התפר" באמצעות היתר או תיאום מוקדם, מוגבל לשערים ומחסומים בגדר. רוב המעברים לאורך הגדר פתוחים רק בעונת המסיק, ורק לפרקי זמן מוגבלים באותם ימים. מחקר לא רשמי שהמשרד לתיאום עניינים הומניטריים ביצע בשלוש השנים האחרונות בצפון הגדה המערבית מצביע על ירידה של 60 אחוזים בקירוב בתפוקתם של עצי זית באזור התפר, לעומת מקבילותיהם בעברה הייפלסטיניי של הגדר, שם ניתן לבצע באופן שוטף פעולות חיוניות כמו חריש, גיזום, דישון והדברת מזיקים ועשבים שוטים.

מי שופכין מהווים גורם סיכון בעזה

ב-6 בדצמבר 2011 טבעו שני ילדים (בני שנתיים וארבע) בבור שפכים בשכונת קטטאוה שבמחנה הפליטים חאן יונס.

שכונת קטטאוה, השוכנת באזור שהיה בעבר התנחלות ישראלית, התפתחה בשנים האחרונות ועדיין אינה מחוברת לשירותים ולתשתיות בסיסיים, לרבות תברואה. כתוצאה מכך התקינו רבים

מהתושבים מערכות ביוב משלהם, שמוצאי הניקוז שלהן מתנקזים לבור שפכים המשתרע על פני כ-2,500 מ"ר, ונמצא בשטח נמוך (שעומקו יותר מארבעה מטרים) בדיונות החול הסמוכות לשכונה. אף שבעבר גודר בור השפכים בגדר חלשה, לא מנעה גדר זו מילדים להגיע למקום, שהפך עקב כך לסיכון בטיחותי משמעותי.

בעקבות התקרית האחרונה התקין איגוד הוועדות לעבודה חקלאית (ארגון לא ממשלתי החבר בכוח המשימה לענייני מים, תברואה והיגיינה) גדר חדשה סביב בור השפכים, אבל הצורך בפיתרון בר-קיימא למתן שירותי תברואה באזור עדיין קיים ודחוף. פיתרון כזה יכלול תחנת שאיבה עם רשת איסוף, שתעביר את מי הביוב לבור רטוב, ממנו יישאבו למפעל טיהור השפכים הקיים בחאן יונס. ארגונים לא ממשלתיים העובדים באזור כבר פנו לקרן החירום ההומניטרית שמפעיל המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, בכדי להשיג ממון חירום ליישומו של מיזם כזה.

כמעט שליש ממשקי הבית ברצועת עזה אינם מחוברים לרשת ביוב ונעזרים בכורות שפכים שהתקינו בעצמם, ואשר אינם נתונים לכל פיקוח. רשת הביוב בנפת חאן יונס מכסה 40 אחוזים בלבד

מכך מוזרמות לים מדי יום כמויות גדולות של מי שפכים מטופלים חלקית. אזור חאן יונס תלוי לחלוטין במפעל טיהור שפכים שהועד הבינלאומי של הצלב האדום התקין כאמצעי חירום בשנת 2007.

ממשקי הבית, שיעור הכיסוי הנמוך ביותר ברחבי עזה. המצור המתמשך, לצד מחסור במימון, תרם תרומה משמעותית לתת-הפיתוח הנוכחי של תשתית השפכים בעזה. לא זו בלבד שהכיסוי של רשת הביוב איננו מספיק, אלא שגם קיבולתם של מפעלי טיהור השפכים הקיימים מוגבלת. כתוצאה

הערות

5. "הפגנת כוח: טיפול כוחות הביטחון בהפגנות השבועיות בכפר א-נבי סאלח", ספטמבר 2011.

6. לניתוח נוסף של התפתחות זו ראו המשרד לתיאום עניינים הומניטריים, מעקב הומניטרי, אפריל 2011.

7. שלום עכשיו, "סיכום שנת 2011 בהתנחלויות: בונים בהתנחלויות ומחריבים את פיתרון שתי המדינות", ינואר 2012.

8. שיעור האישורים השתנה באזורים השונים: מ-84 אחוזים בנפת ג'נין (1,643 מתוך 1,948); עד 49 אחוזים בנפת קלקיליה (2,424 מתוך 4,996); 52 אחוזים בנפת טול כרם (2,504 מתוך 4,778); 64 אחוזים בנפת סלפית (420 מתוך 660); 68 אחוזים בנפת רמאללה (355 מתוך 522); ו-91 אחוזים בנפת חברון (560 מתוך 615).

1. נתונים אלה כוללים 20 הריסות של מבנים הקשורים במים או בתשתיות, שהכוחות הישראליים ביצעו בשטח B בשנת 2011, ו-5 הריסות שבוצעו בשנת 2010.

2. המשרד לרישום עניינים הומניטריים רשם בשנת 2011 קרוב ל-140 בני אדם שנעקרו בכפייה כתוצאה מאלימות מתנחלים.

3. לפרטים ראו דוח המשרד לתיאום עניינים הומניטריים בשפ"כ, "הגבלת המרחב: משטר התכנון והבנייה שישראל מיישמת בשטח C של הגדה המערבית", דצמבר 2009, ו"ירושלים המזרחית: סוגיות הומניטריות מעוררות דאגה", מרס 2011, פרק 2.

4. ראו למשל ארגון אל-חאק, "דיכוי של מחאה לא אלימה בשטח הפלסטיני הכבוש: חקר מקרה הכפר א-נבי סאלח", דצמבר 2011; בצלם,

ברשימה המפורטת לעיל ארגוני וסוכנויות א"ם וארגונים הומניטריים מקומיים ובינלאומיים המשתתפים בקבוצות עבודה מגזרית ומספקים בעקביות מידע עבור דו"ח המעקב ההומניטרי:

United Nations Children's Fund (UNICEF), United Nations Development Programme (UNDP), United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO), United Nations Food and Agricultural Organization (FAO), United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), United Nations Office for the High Commissioner of Human Rights (OHCHR), United Nations Population Fund (UNFPA), United Nations Relief and Works Agency for

Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), United Nations Special Coordinator for the Middle East Peace Process (UNSCO), World Food Programme (WFP), World Health Organization (WHO), Al Haq, Badil, Save the Children (UK), Defence for Children International – Palestine Section (DCI-PS), Oxfam GB, Palestine Hydrology Group (PHG), Campaign for the Right to Enter, ACF-E, AAA, ACP, ACAD, and members of the Temporary International Mechanism (TIM).

*לפרטים ולמידע נוסף פנו אל יחזקאל ליין, דוא"ל: lein@un.org; טל: 02-5829962

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2012_01_19_english.pdf

טבלאות עם נתונים מפורטים על מדדי הגנה ניתן לקרוא בדוח בשפה האנגלית,

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_the_humanitarian_monitor_2011_12_15_english.pdf